

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 2/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av universitetslagen och till lag om införande av en lag om ändring av universitetslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2012 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av universitetslagen och till lag om införande av en lag om ändring av universitetslagen (RP 27/2012 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Eerikki Nurmi, undervisnings- och kulturministeriet
- dekanus Helena Hyvönen, Aalto-universitetet
- rektor Markus Konttinen, Bildkonstakademin
- rektor Tuomas Auvinen, Sibelius-Akademien
- rektor Paula Tuovinen, som representant för Teaterhögskolan och Finlands universitet UNIFI rf

- utbildningspolitisk sekreterare Suvi Eriksson, Finlands studentkårers förbund FSS
- ordförande Ulla Heikkilä, ETL ry, ämnesföreningen för filmkonst- och scenografistuderande vid Aalto-universitetet
- projektchef Saara Hyrkkö, Bildkonstakademin, Sibelius-Akademins och Teaterhögskolans studentkårer
- ordförande Niilo Tarnanen, Sibelius-Akademins studentkår
- ombudsman Jorma Virkkala, Professorsförbundet
- ombudsman Eeva Rantala, Forskarförbundet rf
- ordförande Kerttu Pellinen, Universitetens och forskningssektorns personalförbund YHL rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att Bildkonstakademin, Sibelius-Akademien och Teaterhögskolan som är offentligrättsliga inrättningar ska gå samman till ett nytt Konstuniversitet. Konstuniversitetet ska vara en självständig juridisk person i form av en offentligrättslig inrättning. Syftet med propositionen är att nationellt och internationellt stärka undervisningen och forskningen på universitets-

nivå inom konstområdena och den konstnärliga verksamheten och att öka möjligheterna att med konstens hjälp medverka till en balanserad utveckling av samhället. De samgående universitetens verksamhet, personal, studerande och förmögenhet övergår till Konstuniversitetet vid ingången av 2013.

Regeringen föreslår en separat lag om införande av en lag om ändring av universitetslagen. Den lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2012.

Lagen om ändring av universitetslagen avses träda i kraft den 1 januari 2013.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Kulturen och konsten spelar en viktig roll i medborgarnas liv och för samhällsutvecklingen. Deras betydelse kommer sannolikt att öka ytterligare. Konstuniversitetet, som regeringen föreslår ska inrättas, är ett bra exempel på de åtgärder som krävs i vår moderna tid. Målet är att universitetet genom sin verksamhet ska stärka konstens ställning och autonomi i samhället och konst- och kulturlivet över lag i Finland. En annan viktig ambition är att förbättra möjligheterna till en ännu mer högklassig och internationell högsta utbildning och forskning inom konstområdena.

Utskottet vill understryka att det nya universitetet är ett stort steg framåt i den strukturella och innehållsliga reformen av universiteten. Vill vi ha ett balanserat universitetsväsende som håller hög kvalitet måste vi också stärka konstuniversiteten. Konstuniversitetet ska vara ett pluralistiskt konstsamfund som öppnar för nya möjligheter till utbildning av konstnärer och till forskning inom konstområdet. Målet är att universitetet genom sin verksamhet bättre ska kunna bemöta förändringar inom konstområdet och de konstnärliga yrkena. Den föreslagna modellen gör det möjligt att introducera nya samarbetsområden och samarbetsformer i utbildningen och forskningen inom konstområdet. Naturliga nya samarbetsområden kunde t.ex. vara konstpedagogik, konstteori, nya medier, publikarbete, ljudkonst, arbete som konstkurator och produktion. Vid Konstuniversitetet kan man också bättre utveckla de studerandes färdigheter för arbetslivet genom att i samverkan ta fram nya metoder och studieinriktningar som stöder de

studerandes kapacitet att sysselsätta sig som konstnärer inom de föränderliga konstnärliga yrkena. Synergieffekter uppstår också inom studier som erbjuder allmänna färdigheter såsom språkstudier, it-kunskaper, grunder för forskning och undervisning i svenska.

Universitetsutbildning inom konstområdet ges inte bara vid Konstuniversitetet utan också vid många forskningsuniversiteter. Det är viktigt att man intensifierar samarbetet kring konstuniversitetens och de övriga universitetens forskning och undervisning i konstämnen och den pedagogiska utbildningen för lärare, menar utskottet.

Förvaltning. Reformen avser också att göra universitetets förvaltning effektivare och serviceförmåga bättre och att öka förvaltningens tillförlitlighet. Förberedelserna för Konstuniversitetet har kommit långt på väg och de tre nuvarande universiteteten har engagerats i arbetet i största möjliga utsträckning. Enligt rapport till utskottet bereds sammanslagningen av en lång rad arbetsgrupper med ca 80 medlemmar. Processen övervakas av en observationsgrupp bestående av anställda vid universiteten och av en grupp företrädande referensgrupper. Studentkårerna bereder sig på en frivillig samgång. Utskottet anser att det är öppenheten i beredningen som fått de olika skolorna att förbinda sig till projektet och att öka aktningen för andras kunskaper.

Enligt propositionen ska akademierna till utbildningsinnehåll och kulturella betydelse vara likvärdiga. Konstnärlig frihet och den till universitetsvärlden hörande verksamhetsmodellen för de kollegiala förvaltningsorgan som universitetssamfundet bildar ska vara utmärkande för akademierna. Det är viktigt, anser utskottet, att indelningen av Konstuniversitetet i akademier gör det möjligt att även framöver utnyttja de nu-

varande konstuniversitetens anseende och låta dem behålla sitt eget namn och även internationellt igenkännliga profil. De innehållsliga styrkorna hos respektive universitet kommer inte att saboteras genom administrativa beslut utan tvärtom backas upp.

Personalens pensionsskydd. Bestämmelser om pensionsskyddet för de anställda vid universiteten finns i 11 § i lagen om införande av universitetslagen (559/2009). Personalen vid de samgående universiteten kommer fortsättningsvis att stå i anställningsförhållande till det universitet som nämns i 1 § i universitetslagen. Det nya universitet som nämns i 11 § om de anställdas pensionsskydd avser enligt 4 § 1 mom. universitet som verkar som självständiga juridiska personer enligt 1 §. Därmed tillämpas bl.a. 11 § i lagen om införande av universitetslagen på pensionsskyddet för de anställda vid Konstuniversitetet.

Finansiering. Undervisnings- och kulturministeriet har förbundit sig att under perioden 2013—2016 stegvis höja finansieringen till Konstuniversitetet med 18 miljoner euro, förutsatt att universitetet genom sina strategier och verksamhet siktar på de mål som nämns i propositionen. För att reformen ska utfalla väl är det angeläget med en nivåhöjning av anslagen till Konstuniversitetet, som därmed kan bredda och kvalitetsförbättra undervisningen, forskningen och den konstnärliga verksamheten.

De aviserade ändringarna i universitetsramarna kommer också att påverka finansieringen av Konstuniversitetet, men det gäller att se till att påslaget på anslagen till universitetet inte äventyrar de övriga universitetens resurser, understryker utskottet.

Detaljmotivering

Lagförslag 2

1 §. Regeringen har i propositionen avsett att den separata lagen om införande av en lag om ändring av universitetslagen ska träda i kraft den 1 augusti 2012 och lagen om ändring av universitetslagen den 1 januari 2013. Detta låter sig göra inom ramen för den tid riksdagsbehandlingen kräver, och därför föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med ikraftträdandedatum.

9 §. Också förberedelserna för en sammanslagning av studentkårerna är långt framskridna. Utskottet ser det lämpliga i att studentkårerna i största möjliga utsträckning själva får komma överens om de praktiska detaljerna. Därför har utskottet omstrukturerat paragrafen och ändrat bestämmelserna så att studentkårerna får särskilt komma överens om alla praktiska detaljer i valarrangemangen.

Utskottet påpekar att — i motsats till vad som sägs i propositionen — det endast är studentkåren vid Teaterhögskolan som saknar generalsekreterare. Detta har beaktats i bestämmelsen genom konstaterandet att sekreteraren i en studentkårs styrelse hör till centralvalnämnden när det inte finns en generalsekreterare.

12 §. Med hänvisning till motiveringen under 1 § föreslår utskottet att ikraftträdandebestämmelsen kompletteras med datum, dvs. den 1 augusti 2012.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen enligt propositionen men 1, 9 och 12 § i lagförslag 2 med följande ändringar:

Utskottets ändringsförslag

2.

1 §

Ikraftträdande av lagen om ändring av universitetslagen

Lagen om ändring av universitetslagen (/ ändringslagen) träder i kraft den 1 januari 2013.

9 §

Organiseringen av studentkåren vid Konstuniversitetet

(1 mom. som i RP)

Rektorerna för de samgående universiteten fastställer stadgar som ska iakttas vid sammanslagningen av de samgående studentkårerna. Om det har valts en rektor för Konstuniversitetet, fastställer han eller hon dessa stadgar. Om de samgående studentkårerna inte har kommit överens om något annat, ska studentkårerna så snart som möjligt efter det att denna lag träder i kraft ordna val av fullmäktige för Konstuniversitetets studentkår. Fullmäktige har härvid 21 medlemmar och 21 suppleanter. (*Utesl.*)

Om studentkårerna inte har kommit överens om något annat utgörs centralvalnämnden av

ordförandena för de samgående studentkårernas styrelser, ordförandena och generalsekretärarna för fullmäktige eller i stället för generalsekreteraren av styrelsens sekreterare. Centralvalnämnden väljer inom sig en ordförande och kallar en sekreterare till nämnden. I det fallet fastställer centralvalnämnden valordningen. (Nytt)

Valet av fullmäktige för Konstuniversitetets studentkår är proportionellt och hemligt. I valet finns inga valkretsar. (*Utesl.*) De medlemmar i studentkåren som anmält sig som närvarande studerande vid de samgående universiteten har allmän och lika rösträtt i valet. Varje röstberättigad har en röst i valet. (Som 3 mom. i RP)

Fullmäktige väljer inom sig en ordförande och en viceordförande. (Nytt)

(6—8 mom. som 4—6 mom. i RP)

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2012.
(2 mom. som i RP)

Helsingfors den 12 juni 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd (delvis)
Leena Harkimo /saml (delvis)
Mikael Jungner /sd
Pauli Kiuru /saml

Kimmo Kivelä /saf
Sanna Lauslahti /saml
Mika Niikko /saf
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Simo Rundgren /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.